

Viite: Lausuntopyyntö VN/6791/2026

Asia: Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle eräitä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksen tehtäviä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Työ- ja elinkeinoministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eräitä Työllisyys kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA-keskus) tehtäviä koskevan lainsäädännön muuttamiseksi.

Esityksessä ehdotetaan muutoksia KEHA-keskuksen työllisyyspalveluihin ja kansainväliseen rekrytointiin liittyviin tehtäviin. KEHA-keskuksen tarjoama työvoimaviranomaisille suunnattu oikeudellinen tuki, osaamisen kehittämisen tuki ja monialaisen palvelun tuki esitetään lakkautettavan. Lisäksi lakkautettaisiin KEHA-keskuksen tehtäväksi säädetyt työllisyyspalveluihin kytkeytyvät valtakunnalliset asiakas- ja neuvontapalvelut sekä nuorten hyvinvoinnin ja elämänhallinnan valmennus. Yritystoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen liittyvät valtakunnalliset tieto- ja neuvontapalvelut siirrettäisiin elinvoimakeskusten tehtäväksi. Kansainvälisen rekrytoinnin tehtävät ehdotetaan uudelleen järjestettävän siten, että KEHA-keskukselta poistettaisiin tehtävä hoitaa osaajien maahanmuuton edistämiseen liittyviä valtakunnallisia palveluita ja siirrettäisiin kyseiset palvelut Business Finland Oy:lle. Samalla ehdotetaan laissa täsmennettävän KEHA-keskuksen kansainvälisen rekrytoinnin tiedolla johtamisen ja eurooppalaisen työnvälitysverkoston koordinointiin liittyviä tehtäviä.

Hallituksen esitys on tarkoitus antaa eduskunnalle syksyllä 2026 ja muutokset tulisivat voimaan vuonna 2027.

Lausunnonantajan lausunto

1. Nykytila ja sen arviointi

2. Tavoitteet

Tavoitteet järjestelmän selkeyttämisestä ja tehtävien päällekkäisyyksien karsimisesta ovat kannatettavia. Invalidiliitto on kuitenkin huolissaan siitä, että esityksellä arvioidaan olevan vaikutuksia työnhakijoiden alueelliseen yhdenvertaisuuteen ja palvelutarjontaan. KEHA-keskuksen työvoimaviranomaisille suunnatun osaamisen kehittämisen palvelujen lakkauttamisen myötä työvoimaviranomaiset huolehtivat jatkossa oman henkilöstönsä perehdyttämisestä ja osaamisen kehittämisestä työnantajille kuuluvien velvollisuuksiensa mukaisesti. Vammaisuuteen ja toimintarajoitteisiin liittyvät asiat voivat jäädä hyvin marginaaliseen asemaan, jos niihin liittyviä asioita nousee työllisyyspalveluissa harvakseltaan. Työllisyyspalvelujen asiantuntijoille ei välttämättä kerry osaamista vammaisuuteen liittyvissä seikoissa.

Alueelliset erot työntekijöiden perehdyttämisessä ja muussa osaamisen kehittämisessä voivat muodostua suuriksi, kuten lakiluonnoksessakin todetaan. Tällä on vaikutuksia työnhakijoiden saamien palveluiden järjestämiseen. Invalidiliitto ei yhdy luonnoksen arvioon siitä, että riski yhdenvertaisuuden heikkenemisestä ei olisi merkittävä.

3. Ehdotukset ja niiden vaikutukset

Invalidiliitto on huolissaan vammaisuuteen liittyvän osaamisen tasosta työllisyysalueilla. Viimeaikaisessa keskustelussa on korostunut työllisyyspalvelujen tarve "siirtää" ihmisiä eläkkeelle toimintarajoitteiden haastaessa työkykyä. Tämä ei ole toivottava suuntaus, kun ihmisiä pitäisi tukea työmarkkinoille heidän erilaiset työkykyyn liittyvät variaatiot huomioiden.

Toimintarajoitteiden ja vammaisuuden monimuotoisuuden vuoksi työllisyyspalvelujen asiantuntijoille ei välttämättä kerry pelkästään käytännön työn kautta riittävää osaamista vammaisuuteen liittyvistä kysymyksistä. Myös lakiluonnoksessa tunnistetaan riski siitä, että alueelliset erot henkilöstön perehdyttämisessä ja osaamisen kehittämisessä voivat kasvaa merkittäviksi. Tämä voi heikentää työnhakijoiden saamien palvelujen laatua, saatavuutta ja yhdenvertaista toteutumista. Invalidiliiton katsoo, että jos tässä vaiheessa luovutaan KEHA-keskuksen roolista osaamisen kehittäjänä, liittyy siihen merkittäviä riskejä.

Alkuvuodesta julkistetussa *Vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien työllistymisen edistämisen toimintaohjelmassa* (2026) esitetään, että työnantajille suunnattua informaatiota lisätään ja että tätä varten perustetaan valtakunnallinen, verkostomainen osaamiskeskittymä KEHA-keskuksen Yritys-Suomi-neuvonnan yhteyteen. Ehdotus on perusteltu ja vastaa suoraan tunnistettuun tarpeeseen. Tutkimusten mukaan työnantajille suunnatut tuet, neuvonta ja palvelut ovat keskeisiä tekijöitä vaikeassa työmarkkina-asemassa olevien henkilöiden työllistymisessä ja työssä pysymisessä.

Toimintaohjelmassa tunnistetaan, että osatyökykyisten ja vammaisten henkilöiden työllistäminen edellyttää työnantajilta laaja-alaista tietoa mm. tukimuodoista, palveluista, kohtuullisista mukautuksista, työolosuhteista sekä näihin liittyvästä lainsäädännöstä. Nykytilanteessa tämä tieto on hajanaista ja vaikeasti saavutettavaa, mikä lisää työnantajien kynnystä rekrytoida sekä kasvattaa hallinnollista taakkaa niin työnantajille kuin työllistymistä tukeville asiantuntijoille.

Toimintaohjelman ehdotus osaamiskeskittymästä linkittyy kiinteästi myös YK:n vammaissopimuksen (CRPD) artiklaan 27, joka velvoittaa Suomea edistämään vammaisten henkilöiden työllistymistä, varmistamaan kohtuulliset mukautukset ja kehittämään tehokkaita työllistymistä tukevia palveluja. Ilman keskitettyä ja koordinoitua osaamisen ja tiedon ylläpitoa nämä velvoitteet eivät toteudu käytännössä, vaan palvelujen laatu ja saatavuus jäävät alueellisesti vaihteleviksi.

KEHA-keskuksen muutosten keskellä on tärkeää huolehtia siitä, ettei osaamiskeskittymän toteutuminen jää epäselväksi. Mikäli osaamiskeskittymä jää nyt

toteutumatta, syntyy merkittävä riski siitä, että työnantajat eivät saa tarvitsemaansa tietoa ja tukea, rekrytointikynnys säilyy korkeana, palvelujärjestelmän osaaminen hajautuu ja toimintaohjelman tavoitteet jäävät toteutumatta. On välttämätöntä, että osaamiskeskittymä perustetaan ja samalla varmistetaan, että sillä on riittävät resurssit ja selkeä koordinaatiovastuu valtakunnallisesti. Luontevaa olisi, että osaamiskeskittymä sijoittuu samaan elinvoimakeskukseen yrityspalvelujen keskitetyn neuvonnan kanssa.

Työllisyyspalveluiden hajautetussa järjestelmässä kasvaa riski siitä, että palvelujen laatu, saatavuus ja vaikuttavuus vaihtelevat alueittain, mikä voi johtaa vammaisten ja osatyökykyisten henkilöiden eriarvoiseen kohteluun. KEHA-keskus on luonteva toimija kokoamaan vertailukelpoista tietoa, seuraamaan palvelujen toteutumista sekä tunnistamaan puutteita ja hyviä käytäntöjä eri työllisyysalueilla. Tällainen systemaattinen seuranta on myös edellytys YK:n vammaissopimuksen (CRPD) artiklan 27 toimeenpanolle, sillä sopimus velvoittaa valtiota paitsi edistämään vammaisten henkilöiden työllistymistä, myös varmistamaan, että toimenpiteet ovat tosiasiallisesti vaikuttavia ja toteutuvat yhdenvertaisesti koko maassa. Ilman keskitettyä seurantaa ja koordinaatiota on merkittävä riski, että mahdolliset yhdenvertaisuuspuutteet jäävät tunnistamatta ja korjaamatta.

4. Muut toteuttamisvaihtoehdot

-

5. Lakiehdotukset ja niitä koskevat säännöskohtaiset perustelut

a. Laki elinvoimakeskuksista sekä Työllisyys-, kehittämis- ja hallintokeskuksesta annetun lain 13 §:n muuttamisesta

Lakiluonnoksessa esitetään, että nykyisin 6 kohdassa säädetty yritys toiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen liittyvät valtakunnalliset tieto- ja neuvontapalvelut siirrettäisiin KEHA-keskukselta elinvoimakeskuksille. Siirto käsittäisi Yritys-Suomi neuvontapalvelut ja Yrittäjän talousapu -palvelut siten että kummassakin palvelussa käytössä olevien palvelujärjestelmien tekninen ylläpito ja tuki jäisi edelleen KEHA-keskukselle.

Invalidiliitto painottaa, että siirron yhteydessä on huomioitava Täsmätyökykyisten osaamiskeskittymä. Osaamiskeskittymän tarkoituksena on ollut toimia yhteistyössä työllisyysalueiden, järjestöjen ja muiden asiantuntijatahojen kanssa ja tarjota koottua tietoa yrityksille ja työnantajille. Osaamiskeskittymän tehtäväksi on kaavailtu mm. informaation kokoaminen vaikeassa työmarkkina-asemassa oleville, ja ns. täsmätyökykyisille soveltuvista työpaikoista, neuvonta tukimuodoista, palvelutarjonnasta, hakemusten teosta, mahdollisista kustannuksista, lainsäädännöstä ja työnantajan velvoitteista, tiedon tarjoaminen monimuotoisen työpaikkailmoituksen laatimisesta sekä kohtuullisista mukautuksista työympäristöön ja -tehtäviin, neuvonta yhdenvertaisuuden toteutumisesta ja syrjinnän ehkäisemisestä rekrytoitaessa ja työpaikoilla, yrittäjyysneuvonta sekä monikanavainen ja osin kohdennettu viestintä em. teemoista.

b. Laki työllistymisen monialaisesta edistämisestä annetun lain 17 ja 18 §:n kumoamisesta

-

c. Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain muuttamisesta

-

6. Lakia alemman asteinen sääntely

Invalidiliitto pitää välttämättömänä, että KEHA-keskuksella säilyy yhdenvertaisuusvaikutusten seuranta. Systemaattinen seuranta on myös edellytys YK:n vammaissopimuksen (CRPD) artiklan 27 toimeenpanolle, sillä sopimus velvoittaa valtiota paitsi edistämään vammaisten henkilöiden työllistymistä, myös varmistamaan, että toimenpiteet ovat tosiasiallisesti vaikuttavia ja toteutuvat yhdenvertaisesti koko maassa. Ilman keskitettyä seurantaa ja koordinaatiota on merkittävä riski, että mahdolliset yhdenvertaisuuspuutteet jäävät tunnistamatta ja korjaamatta.

Uudenmaan elinvoimakeskus hoitaisi yritystoiminnan aloittamiseen ja kehittämiseen liittyvät valtakunnalliset tieto- ja neuvontapalvelut kaikkien elinvoimakeskusten toimialueilla. Invalidiliiton näkemyksen mukaan myös Täsmätyökykyisten osaamiskeskittymän toiminnot kuuluisivat luontevasti tähän kokonaisuuteen.

Helsingissä 10.8.2026

Invalidiliitto ry

Janne Juvakka

toimitusjohtaja

Laura Andersson

johtaja

Lisätietoja: Anne Mäki, asiantuntija, koulutus ja työelämä, anne.maki@invalidiliitto.fi